

ÖĞRETMEN TEMALİ FİMLERDE SUNULAN “İDEAL ÖĞRETMEN” MODELİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Müzeyyen ALTUNBAY¹, Julide ALACA²

1 Doç., Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, altun.bay@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9568-3160.

2 Yüksek Lisans Öğrencisi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, alacajulide@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0088-8137.

Geliş Tarihi: 06.02.2020 Kabul Tarihi: 26.10.2020 DOI: 10.37669/milliegitim.685711

Öz: Öğretmen bireylerin kendi bilgi dünyalarını oluşturmalarını sağlayan, toplumun sahip olduğu değerleri aktaran ve ülkenin gelişimini sağlayacak olan geleceğin kurucularını büyük bir emek ile yetiştiren kişidir. Bu bakımdan toplumun en önemli yapı taşları olan bireyleri yetiştiren öğretmenlerin sahip olması gereken birçok özellik vardır. İdeal bir öğretmende genellikle etkili ve zevkli ders işleme, öğrencilere değer verme, öğrencileri tanıma, demokratik olma, sabırlı olma, alan hâkimiyeti, sınıf yönetiminde iyi olma, güvenilir bir lider ve yol gösterici olma gibi özellikler aranır. XXI. yüzyıl becerileri ile birlikte ideal öğretmen özelliklerine teknolojinin etkin ve bilinçli bir şekilde kullanılması ve dijital vatandaşlıkta model olma gibi yeni unsurlar eklenmiştir. Bu çalışma, filmler üzerinden ideal öğretmen modelini ortaya koymaktadır. Çalışma doküman inceleme yöntemi çerçevesinde yürütülmektedir. Bu araştırmada ele alınan filmler içerisinde sunulan ideal öğretmenin niteliklerini belirlemek hedeflenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının Mesleki Çalışma Dönemi ve Aday Öğretmen Yetiştirme Programı kapsamında öğretmenlere önerdiği “Örnek Film Listesi”nde yer alan 50 film, çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, ideal öğretmen, film, 21. yüzyıl becerileri.

THE “IDEAL TEACHER” MODEL PRESENTED IN TEACHER THEMED MOVIES

Abstract:

The teacher is the person who enables individuals to create their own world of information, transfer the values of the society and with great effort raise the founders of the future who will ensure the development of the country. There are many features that a teacher must have while s/he handles the most important part of the society, which is ‘the people’. An ideal teacher should have the features such as effective and enjoyable lessons, valuing students, getting to know students, being democratic and patient, having great knowledge of the field, being good at classroom management, being a reliable leader and guide. Along with the 21st century skills, new elements such as the use of technology effectively and being a model in digital citizenship have been added to the characteristics of the ideal teacher. This study also reveals the ideal teacher model through films. The study is carried out within the framework of document review method. In this study, it is aimed to determine the qualifications of the ideal teacher that is presented in the films mentioned in the study. 50 films which are included in the “Sample Film List” proposed by the Ministry of National Education to teachers within the scope of the Professional Working Period and Prospective Teacher Training Program constitute the sample of the study.

Keywords: teacher, ideal teacher, movie, 21st century skills.

Giriş

Dünya üzerinde gelişime yön vermek, üretim noktasında başta gelen ülkeler arasında yer almak ve 21. yüzyıl içerisinde çizilen yetkinliklere yeni unsurlar eklemek, yetiştirilecek gençliğe bağlıdır. Geleceğe yön verecek gençlerin yüksek niteliklerle yetiştirilebilmesi bu açıdan çok önemlidir. Bu niteliklerin aktarımının gerçekleşeceği ana gövde eğitimidir. Eğitim içerisinde öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmekle birlikte ülkenin refah düzeyini artıracak bireyler yetiştirme görevini ise öğretmenler üstlenmektedir.

Öğretmenlik, Millî Eğitim Temel Kanununda “Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Millî Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlü olan, öğretmenlik için yeterli genel kültüre, özel alan bilgisine ve pedagojik formasyona sahip, en az dört yıllık yüksekokul mezunu olup devletin eğitim, öğretim

ve bununla ilgili yönetim görevini yapan kişidir” (Millî Eğitim Temel Kanunu,1973) şeklinde tanımlanmaktadır.

Topçu’ya (1997) göre muallim sadece bir memur değildir; belki genç ruhları kendilerine mahsus manadan bir örs üzerinde döverek işleyen bir demircidir. Öğretmen, öğrencilere bilgiyi keşfettiren, keşfedilen bu bilginin farklı boyutlarda ve alanlarda nasıl kullanılabileceğini gösteren, toplumdaki ahlaki değerlere uygun birey yetiştirmeyi amaç edinen, cömertlik, nezaket ve ciddiyet niteliklerini taşıyan kişidir. Geçmişten günümüze kadar halkın aydınlanması, ortaya çıkan yeni unsurlara bireylerin adapte edilmesi, üreten bir ulus niteliğine bürünmek için sahip olunması için gereken becerilerin bireylere aktarımı, öğretmenler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu aktarımın başarılı bir şekilde yapılabilmesi için de öğretmenlerin sahip olması gereken bazı özellikler vardır.

Çetin (2001) ideal öğretmenin sahip olması gereken özellikleri üç kategoride toplamıştır. İlk başlık, ideal öğretmenin bireysel özelliklerdir. Bu başlık dâhilinde fiziksel özellikler, entelektüel özellikler, sosyal özellikler, diğer kişilik özellikleri yer almaktadır. İkinci başlık, ideal öğretmenin mesleki ve akademik yeterlikleridir. Başlık altında konu bilgisi, genel öğretim yeteneği, özel öğretim yeteneği, kişisel ilişkiler, faaliyetleri bilme ve düzenleme bulunmaktadır. Son başlık, ideal öğretmenin meslekî tutum ve davranışlarıdır. Özabacı ve Acat’ın (2005) çalışmasında kadın ve erkek etrafında ideal öğretilerde bulunması gereken özellikler gruplanmıştır. Kadınlar için en önemli on özellik sırasıyla şunlardır: bilgilendirici olma, işini sevme, iletişim kurabilme, dile hâkim olma, mesleğini sevme, güvenilir olma, bilgili olma, bilinçlilik, tarafsızlık ve demokratiklik. Erkekler için en önemli on özellik ise şu şekilde sıralanmaktadır: mesleğini sevme, bilgilendirici olma, dürüst olma, dile hâkim olma, güvenilirlik, bilgili olma, demokratiklik, onurlu olma, işini sevme ve kültürlülük.

Telli, Brok ve Çakıroğlu’nun (2008) çalışmasında öğretmen ve öğrenci gözüyle ideal bir öğretmen özellikleri ortaya konulmuştur. Öğretmen ve öğrencilere göre ideal bir öğretmen; öğrencilerine rehberlik eden, motive eden, teşvik eden, kendine güvenen, saygılı ve olumlu ilişkiler kuran kişidir. Bu çalışma içerisinde ayrıca ideal öğretmenin karşıtı olan öğretmen görünümü de ortaya konulmuştur. İdeal bir öğretmenin karşıtı; düzensiz, öğrencilerine ilgi göstermeyen, öğrencilerinin çalışmaları hakkında şüpheli ve tutarsız davranan bir öğretmen modelidir. Mızrak Karcı’nın (2016) çalışmasında ideal öğretmen nitelikleri öğrenci tarafından belirlenmiştir. Öğretmenin kişilik özellikleri, genel öğretim yöntemleri bilgisi, ölçme değerlendirme bilgisi ve kişilerarası ilişkiler bilgisi noktalarından ideal öğretmen görünüşünün nasıl olması gerektiğine dair tespitler oluşturulmuştur.

Çalışkan, Işık, Saygın’ın (2013) çalışmasında öğretmen adayları etrafında ideal öğretmen nitelikleri tespit edilmiştir. Araştırmaya göre öğretmen adayları ideal öğretmeni; ders boyunca sık sık örnekler veren, ilgi çekici ders işleyen, öğrencilerine değer

veren, alan bilgisine dair fikri olan ve alanına hâkim, sınıfını iyi bir şekilde yöneten, tatlı-sert yaklaşımla öğrencilerinin hepsine eşit davranan, anne gibi şefkatli ve baba gibi cana yakın bir yönü olan, dersine karşı sevgi duygusunu geliştiren şekilde be-timlemiştir.

21. Yüzyıl Becerileri Çerçevesinde Eğitim ve Öğretmen

Her yeni yüzyıla beraber insanlığı etkileyen yeni kavramlar da ortaya çıkmaktadır. Dünya üzerinde gelişen ve değişen toplumsal düzen, bilim ve teknoloji yönünden ilerleme, üretim ve tüketim kavramlarının farklı boyutlarla ele alınması yeni becerilerin ortaya çıkmasına imkân tanımaktadır. Ortaya atılan bu becerilerin insanlar tarafından keşfedilmesi, benimsenmesi, bunun üzerine çalışmaların gerçekleşmesi, yeniliklerin geliştirilebilmesi ve devamının getirilebilmesi eğitim sayesinde gerçekleşmektedir. Eğitim sahip olduğu bu yönünden ötürü ortaya çıkan her değişimden etkilenmektedir. Ortaya çıkan değişimler eğitim kavramını etkilemekte ve eğitimin asıl yapıtaşı olan öğretmen tarafından bu değişimlerin genç nesillere aktarımı gerçekleşmektedir.

21. yüzyıl öncelikle küresel farkındalık, finansal, ekonomik, işletme ve girişimcilik okuryazarlığı, sivil okuryazarlığı, çevre okuryazarlığı ve sağlık okuryazarlığı gibi pek çok yeterliği kapsamaktadır. 21. yüzyıl becerileri ise kendi içerisinde bilgi, medya ve teknoloji becerileri, öğrenme ve yenilik becerileri, yaşam ve kariyer becerileri olarak üç ana başlığa ayrılmaktadır. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri altında bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) okuryazarlığı yer almaktadır. Yaşam ve kariyer becerileri başlığı; esneklik ve uyarlanabilirlik, girişim ve öz yönlendirme, sosyal ve kültürlerarası beceriler, verimlilik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk becerilerinden oluşmaktadır. Öğrenme ve yenilik becerileri ya da 4C'ler olarak adlandırılan başlık içerisinde eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim, işbirliği, yaratıcılık ve yenilik kendini göstermektedir (Partnership For 21st Century Skills). Millî Eğitim Bakanlığı (2019) 21. yüzyıl becerilerini şu şekilde kategorilendirmektedir:

1. Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri (kritik düşünebilme, etkileşim, iletişim, yenilikçilik)
2. Temel Konular (finansal, girişimcilik, sağlık, çevre)
3. BT, Çoklu Ortam Teknoloji Becerileri (bilgi, medya, BİT)
4. Sosyal Yaşam ve İş Dünyası Becerileri (kişisel motivasyon, sorumluluk, üretkenlik, esneklik)

2006 yılında Millî Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitime Destek Projesi etrafında öğretmenlik mesleğinin genel yeterliliklerini ortaya koymuştur. Çalışmada bütüncül ve sistematik bir anlayış benimsenmiş, YÖK-MEB, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü ve EARGED tarafından hazırlanan çalışmaların tamamı ile proje sekreteryası çerçevesinde beş ülkeye ait (İngiltere, ABD, Seyşel Adaları, Avustralya ve İrlanda)

dokümanlar analiz edilerek konuya ilişkin bir sentez gerçekleştirilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, TEDP, 2006) Bu çalışmaya göre öğretmen; öğrencilerini bireysel olarak tanır, öğrencisinin sosyal ve kültürel farkındalıklarını dikkate alarak en yüksek düzeyde öğrenmesi ve gelişmesi için çaba harcar. Öğretmen yeni görüşlere açıktır, kendisini ve kurumunu geliştirmede etkin rol oynar. Öz değerlendirme yaparak gelişimini her daim sürdürür. Öğretmen öğrenciyi fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişim yönünden tanır, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alır, ona değer verir ve rehberlik eder, (...) gibi özellikleri barındırır.

Göksün (2016) 21. yüzyıl öğretmen becerilerini eğitimde teknoloji kullanımına yönelik faaliyetler yürüten İSTE çerçevesinde belirlemiştir. Gürültü, Aslan ve Balcı (2019) ortaöğretim öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini kullanım yeterlilikleri üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya göre ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin öğrencilerin bireysel farklılıklarına saygı duyarak onlara saygılı davrandığı, öğrencilerin öğrenme süreçlerine dair kayıt tuttukları ve öğrencilerin gelişim dosyalarını takip ettikleri, sınıf içinde ve dışında sosyal ve akademik etkinlikler düzenledikleri vb. gibi sonuçlar elde etmiştir. Göksün ve Kurt'un (2017) çalışmasında da öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerini kullanma düzeyleri ele alınmıştır. Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerini kullanım düzeyleri öğrenen ve öğreten beceriler başlıkları altında incelenmiştir.

Bu araştırmada ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında öğretmenlere izlenmesi tavsiye edilen 50 film üzerinden ideal öğretmen kavramının ortaya konması amaçlanmıştır. Sinema da aslında bir kitap gibi okuma eylemini içinde barındıran ve bu yönüyle edebiyatla iç içe olan bir sanat dalıdır. Sakallı (2011), bu nedenle edebî eserlerin ve edebiyatta oluşan anlatma ve gösterme tekniklerinin sinemaya aktarıldığını belirtmiştir. Bu durum ise sinemanın temelinde yer alan unsurlardan birinin edebiyat olduğunu ve sinemanın zaman zaman edebiyattan beslendiğini göstermektedir. Söz gelimi eğitim temalı filmlerden biri olan Mürebbiye, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın aynı adlı eserinden beyaz perdeye uyarlanmıştır (Scognamillo, 2014). Monaco'ya (2013) göre "Yedinci sanat kendisinden önceki sanatlardan toprak parçaları olarak kendi toprağını şekillendirmiş, sınırlandırmış ve dilini ortaya koymuştur. Böylece sinema ve edebiyatın birbirini etkileyen iki sanat dalı olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmada filmler aracılığı ile Millî Eğitim Bakanlığının örnek rol-model olarak gösterdiği öğretmen niteliklerinin tespit edilmesi hedeflenmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma doküman inceleme yöntemi çerçevesinde yürütülmüştür. Doküman incelemesinde temel amaç; araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Doküman incelemede yazılı kaynakların yanında film, video, fotoğraf gibi görsel malzemeler de bulunur.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni eğitim içerikli filmlerdir. Millî Eğitim Bakanlığının Mesleki Çalışma Dönemi ve Aday Öğretmen Yetiştirme Programı kapsamında öğretmenlere önerdiği “Örnek Film Listesi”nde yer alan 50 film çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Ancak bu filmler içerisinde doğrudan öğretmen modelinin görülmediği ve Türkiye’de gösterimi mevcut olmayan film ve belgeseller çalışma dışı bırakılmıştır. Ayrıca film listesinde yer alan Bay Lazhar/Monsieur Lazhar ve Canım Öğretmenim/Monsieur Lazhar adlı filmler aynı filmi temsil etmektedir, film adı iki kez tekrar edilmiştir. Belgesel niteliğinde olanların da çıkarılmasıyla araştırma kalan 45 film üzerinden yürütülmüştür.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Filmler araştırmacılar tarafından izlenerek her filmdeki temel karakterin “ideal öğretmen” olarak ele alınmasını sağlayan temel özellikleri tespit edilmiştir. Buradan hareketle bu özellikler daha sonra sınıflandırılarak filmlerde sunulan “ideal öğretmen” modeli betimlenmiştir. Çalışma söz konusu filmlerdeki “ideal öğretmen” kavramını ele alan ilk çalışma olması açısından da önem taşır.

Bulgular

Bu bölümde ilk olarak örneklem olarak alınan filmlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Filmlere ait bilgiler (yıl, yönetmen ya da yerli-yabancı oluşu) Tablo 1’de gösterilmektedir (bk. Tablo 1).

Tablo 1. Örnek Film Listesinde Yer Alan 45 Filme İlişkin Genel Bilgiler

	Filmin Adı	Yılı	Yerli/Yabancı	Yönetmen
1	3 Idiots	2009	Yabancı	Rajkumar Hirani
2	400 Darbe	1959	Yabancı	François Truffaut
3	American Teacher	2011	Yabancı	Vanessa Roth, Brian McGinn
4	Arkadaşımın Evi Nerede?	1987	Yabancı	Abbas Kiyarüstami
5	Asyanın Kandilleri	2005	Yerli	Muharrem Sevil
6	Batiya Doğru Akan Nehir	2012	Yerli	Bahçeşehir Üniversitesi
7	Bana Güven/Lean On Me	1989	Yabancı	John G. Avildsen
8	Bay Lazhar/monsieur Lazhar	2011	Yabancı	Philippe Falardeau
9	Birinci Sınıf	2010	Yabancı	Justin Chadwick
10	Billy Elliot	2000	Yabancı	Stephen Daldry
11	Can Dostum	1997	Yabancı	Gus Van Sant

12	Canım Öğretmenim	2011	Yabancı	Philippe Falardeau
13	English Vinglish	2012	Yabancı	Gauri Shinde
14	Etek Günü	2008	Yabancı	Jean-Paul Lilienfeld
15	Hababam Sınıfı	1975	Yerli	Ertem Eğilmez
16	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	1976	Yerli	Ertem Eğilmez
17	Hababam Sınıfı Güle Güle	1981	Yerli	Ertem Eğilmez
18	Hababam Sınıfı Tatilde	1978	Yerli	Ertem Eğilmez
19	Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor	1978	Yerli	Kartal Tibet
20	Hababam Sınıfı Uyanıyor	1977	Yerli	Ertem Eğilmez
21	İki Dil Bir Bavul	2009	Yerli	Orhan Eskiköy
22	İmparatorlar Kulübü	2000	Yabancı	Michael Hoffman
23	Kalk ve Diren	1988	Yabancı	Ramón Menéndez
24	Kara Tahta	2000	Yabancı	Samira Mahmelbarf
25	Kerkenez	1969	Yabancı	Ken Loach
26	Koro	2004	Yabancı	Cristophe Barratier
27	Kör Nokta	2009	Yabancı	John Le Hancock
28	Küçük Ağacın Eğitimi	1997	Yabancı	Richard Friendenberg
29	Malcom X	1992	Yabancı	Spike Lee
30	Olmak ve Sahip Olmak	2002	Yabancı	Nicolas Philibert
31	Öğretmen/ Teaching Mrs. Tingle	1999	Yabancı	Kevin Williamson
32	Öğretmenim Bay Kim/ My Teacher, Mr. Kim	2003	Yabancı	Jang Gyu-seong
33	Ölü Ozanlar Derneği	1989	Yabancı	Peter Weir
34	Özgürlük Yazarları	2007	Yabancı	Richard LaGravenese
35	Patch Adams	1998	Yabancı	Tom Shadyac
36	Ron Clark'ın Hikayesi	2006	Yabancı	Randa Haines
37	Sessizlik/Dogani	2011	Yabancı	Hwang Dong-hyuk
38	Sevgili Öğretmenim/ Mr. Holland's Opus	1995	Yabancı	Stephen Herek
39	Sevgili Öğretmenim To Sir with Love /	1967	Yabancı	James Clavell
40	Sınıf/ EntreLesMurs	2008	Yabancı	Laurent Cantet
41	Sınıfın Önü/Front of the Class	2008	Yabancı	Peter Werner

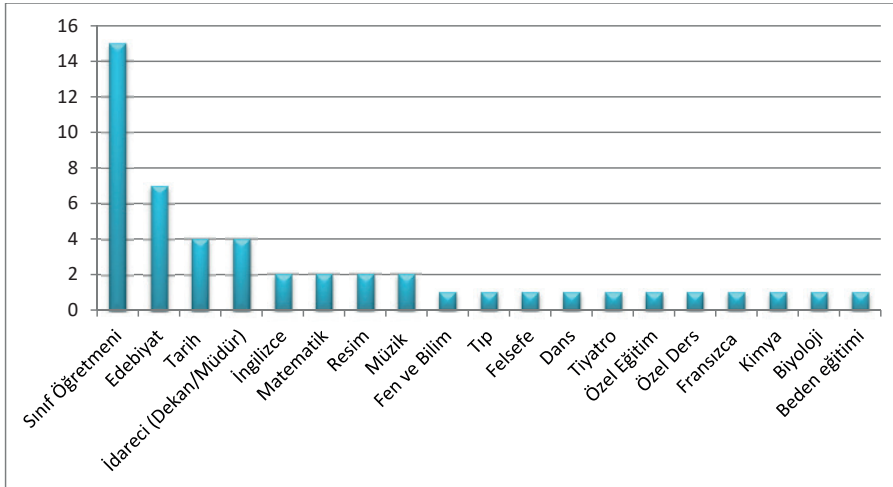
Öğretmen Temalı Filmlerde Sunulan “İdeal Öğretmen” Modeli

42	Siyah	2005	Yabancı	Sanjay Leela Bhansali
43	Süpermen’i Beklerken	2010	Yabancı	David Gugenheim
44	Şeytana Karşı	2004	Yabancı	Mikael Hafström
45	Tarih Öğrencileri	2006	Yabancı	Nicholas Hytner
46	Tepetaklak Nelson	2006	Yabancı	Ryan Fleck
47	Tom Brown’ın Okul Günleri	1951	Yabancı	Gordon Parry
48	Yedek Parçalar/ Spare Parts	2015	Yabancı	Sean McNamara
49	Yerdeki Yıldızlar	2007	Yabancı	Aamir Khan
50	Bir Fazlası Değil/Not One Less	1999	Yabancı	Zhang Yimou

Tablo 1’de görüldüğü gibi önerilen filmler içerisinde dokuz yerli yapım, kırk bir yabancı yapım film bulunmaktadır. Yabancı filmlerde Amerikan yapımının ön planda olduğu görülmektedir. Bunun yanında Avrupa temelli filmler de büyük bir orana sahiptir. Listede İran yapımı bir film ve Uzak Asya yapımı üç film ile Hint temelli dört film de vardır. Yirmi bir film 20. yüzyılda, yirmi dokuz film ise 21.yüzyıl içerisinde yapılmıştır. Film önerileri içerisinde *Asya’nın Kandilleri*, *Batiya Doğru Akan Nehir* ve *American Teacher*, *Olmak ve Sahip Olmak*, *Süpermeni Beklerken* adlı beş adet belgesel vardır. Yerli yapım içerisinde yer alan Hababam Sınıfı filminin tüm serileri öneri içerisinde ele alınmıştır.

Çalışma bağlamında öncelikle öğretmenlerin branşlarına ilişkin tespitlere yer verilmiştir (Bk. Grafik 1).

Grafik 1. Filmlerde Öğretmenlerin Branşları/Alanları

Grafik 1’de izlenen filmlerde yer alan öğretmenlerin branşları gösterilmektedir. İncelenen 45 filmde birbirinden farklı “karakter öğretmenler” yer almaktadır. Filmlerde birden fazla öğretmen modeline yer verilse bile senaryoyu kendi çevresinde oluşturan öğretmen karakteri ele alınmıştır. Ancak “Hababam Sınıfı Uyanıyor” filminde olay örgüsünü yönlendiren birden fazla öğretmen olduğundan bunların hepsi değerlendirmeye ayrı ayrı alınmıştır. Filmlerde toplam on beş sınıf öğretmeni, yedi edebiyat, dört tarih, iki müzik, iki matematik, iki resim, bir Fransızca, bir İngilizce, bir dans, bir tıp, bir felsefe, bir özel eğitim, bir özel ders, bir kimya, bir biyoloji, bir fen ve bilim, bir tiyatro, bir beden eğitimi ve dört idareci (Müdür, Dekan, Bakan) olmak üzere farklı dallarda ve alanlarda öğretmen modelleri sunulmuştur.

Öğretmenlerin branşlarının tespit edilmesinin ardından filmlerde öğretmenlerin yaşadıkları/karşılaştıkları genel sorunlar tespit edilmiştir. Bir filmde birden fazla sorun görülebilmekle birlikte, filmin senaryosuna hâkim olan temel soruna yer verilmiştir. Tespit edilen en temel sorunlar Tablo 2’de gösterilmektedir (Bk. Tablo 2).

Tablo 2. Filmlerde Görülen Temel Problem ve Çatışmalar

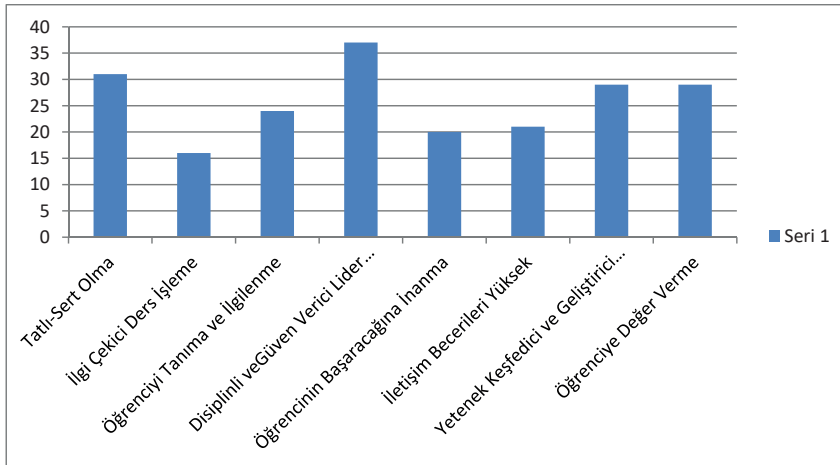
Temel Problemler	
1	Öğrenciye yönelik aile ve toplum baskısı
2	Madde bağımlılığı
3	Öğrencilerin manevi yönden çöküşü
4	Sınav odaklılık ve öğrenciyi sınırlandıran aile ve okul kurumu
5	Eğitim hakkı için verilen mücadele
6	Derse karşı ilgisiz ve çalışma isteği düşük öğrenciler
7	Sınıfta ders akışını olumsuz engelleyen öğrenci(ler)
8	Engelli birey olarak verilen mücadele
9	Etnik farklılıktan ötürü yaşanan dezavantajlılık
10	Azınlık olmalarından ötürü kendileriyle ilgilenilmeyen ve başarısız olan öğrenciler
11	Aileleri tarafından terk edilen öğrenciler ve derse karşı olumsuz tutum
12	Öğrencilerin derse karşı ilgisiz ve kural dışı hareketleri
13	Öğretmenin sınıf hâkimiyetinin yetersiz oluşu
14	Öğrencilerin öğretmeni suiistimal etme çabaları
15	Ezbere dayalı eğitim sisteminin öğrenciler nezdinde sorgulanma çabası
16	Öğrenme güçlüğü (disleksi) olan öğrenci(ler)
17	Kalabalık sınıflarda ders işleme, verimsiz eğitim-öğretim süreci
18	Sosyo-ekonomik yönden zayıf öğrenciler
19	Çalışan öğrenciler (Aileye maddi destek vermek zorunda kalan öğrenciler)
20	Hazırbulunuşluğun zayıf olması

Öğretmen Temalı Filmlerde Sunulan “İdeal Öğretmen” Modeli

21	Savaş sonrası bunalımın yarattığı halk ortamı ve ailenin çocuğunun eğitimine karşı ilgisiz oluşu
22	Öğrenciler üzerinde baskı kuran okul ortamı
23	Ekonomik yönden dezavantajlı ailelerin yığıldığı bir okul
24	Birleştirilmiş sınıfta eğitim öğretimin devam edilmesi
25	Öğretmenler tarafından Amerikan eğitim sistemindeki eksiklikler üzerine eleştiri
26	Özel hayatı ile eğitim ortamını ayıramayan öğretmen görünümü
27	Savaş esnasında eğitimin arka planda bırakıldığı bir ortam
28	Öğretmenlerin maddi yönden öğrencileri
29	Eğitimin düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesi için sınıf ortamında bulunması gereken imkânlardan yoksun bir köy okulu
30	Tourette sendromuna sahip bir öğretmen

Tablo 2 incelendiğinde karşılaşılan sorunların daha çok öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci, öğrenci-aile ve eğitim sistemi ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Filmler genel olarak öğretmenlerin var olan bu sorunlarla mücadelesi üzerine kurgulanmıştır. Bir öğretmenin yaşadığı sorunlara karşı verdiği mücadele ise çoğu zaman öğretmenin kendi yeterliklerine, buldukları çağa ve kültüre bağlı olarak değişmektedir. Bu nedenle araştırmacılar tarafından öğretmenlerin genel özellikleri her film için ayrı ayrı tespit edilmiştir. İlk olarak araştırmacılar tarafından her filmdeki temel karaktere yönelik beş özellik belirlenmiş, ardından en baskın özellikler değerlendirmeye alınmış, bu özellikler/nitelikler Grafik 2’de gösterilmiştir (Bk. Grafik 2).

Grafik 2. Filmlerde Öğretmenlerin Ortak Olarak Sergiledikleri Nitelikler

Grafik 2’de izlenen filmler neticesinde öğretmenlerin en baskın özellikleri ve filmlerde ortak olarak öğretmenlerin taşıdığı nitelikler belirtilmiştir. Buna göre disiplinli ve güven verici bir lider olma özelliği izlenen filmlerde en çok öne çıkan olumlu öğretmen niteliğidir. Bu özelliği; tatlı-sert olma, yetenek keşfedici ve geliştirici olma, öğrenciye değer verme, öğrenciyi tanıma ve öğrenci ile ilgilenme, öğrencinin başaracağına inanma, iletişim becerilerinin yüksek olması ve ilgi çekici ders işleme gibi özellikler takip etmektedir.

Filmlerde öğretmenlerin genel olarak karşılaştıkları sorunların üstesinden gelebilmek için baskın olan niteliklerini/özelliklerini öne çıkardıkları ve çözüm odaklı ilerledikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca yapılan filmlerden hareketle Grafik 2’de tespit edilen özellikler, ideal bir öğretmende bulunması gereken nitelikler olarak ifade edilebilir. Dolayısıyla 20. veya 21. yüzyılda yapılan filmlerde öğretmenlerin sorunlara yönelik benzer yaklaşımları, öğretmen niteliklerinin her çağda değişmeyebileceğini göstermesi açısından da önemlidir.

Sonuç ve Öneriler

Öğretmen bir toplumun geleceğini inşa eden, var olan kaynaklarını geliştiren, yeni kaynaklar ortaya çıkaran, ulusun sahip olduğu düşünceyi kavrayıp bunun evrensel bir boyuta gelmesi için uğraşan bireyleri bilgi ve emeğiyle yetiştiren kişidir. Öğretmenin bu yetiştirmeyi verimli, üretken ve doğru bir yol üzerinde gerçekleştirebilmesi için de sahip olması gereken birtakım özellikler vardır. Bu çalışmada da Millî Eğitim Bakanlığının yayımladığı örnek film listesinde yer alan elli film ele alınarak ideal bir öğretmen görünümü ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bu amacını gerçekleştirebilmesi için doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Filmler; öğretmenlerin branşlarına, sahip oldukları özelliklerine, karşılaştıkları problem durumlarına göre incelenmiştir. Bu inceleme boyutunda filmlerde en fazla sınıf öğretmeni modelinin ele alındığı görülmektedir. Hatta ortaokul ve lise düzeyinin anlatıldığı filmlerde bile sınıf öğretmenleri merkeze konulmuştur. Bunun temel sebebinin öğrencilerin sorunları, başarı düzeyleri ve bunların gelişiminin izlenmesinin sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmesinden kaynaklı olduğu ifade edilebilir. Filmlerde en fazla orana sahip diğer branş ise edebiyat öğretmenleridir. Edebiyat kavramının insan ve hayat üzerine kurulu olması ve öğrencilerin lise çağında kendini bulma arayışı içerisinde kitaplardan büyük ölçüde yararlanması bu branşın filmlerde sıklıkla ele alınmasını sağlamıştır. Çünkü filmlerde yer alan edebiyat öğretmenleri öğrencilerin sorunlarına ve kişilik oluşturma çabalarına kitaplar yardımıyla cevap vermektedir. İdareci bünyesinde bulunan öğretmenler de filmlerde önemli bir orana sahiptir. Bu sonuçta, eğitim kurumunda var olan ya da birden ortaya çıkan sorunların çözümünden birinci dereceden idarecilerin sorumlu olmasının etkisi olduğu düşünülebilir. Felsefe, tıp, dans, tiyatro, özel eğitim, özel ders ise en az orana sahip branşlardır.

Filmlerde yer alan öğretmenlerin sahip oldukları özellikler belirli bir çerçevede incelenmiştir. Bu incelemeyle öğretmenlerde yoğun olarak disiplinli ve güven verici

bir lider olma özelliğine rastlanılmıştır. Çünkü öğrenciler güven duydukları bireylerle sorunları paylaşma, sorunlarına beraber çözüm bulma, düşüncelerini rahatça ifade etme isteği duyarlar. Sezer (2016)'in ortaya koyduğu çalışmada da ideal bir öğretmenin sahip olması gereken kişisel özelliklerin en baskınlarından birisi güvenilirlik olarak tespit edilmiştir. Çalışma bulgularına göre öğretmenlerin en fazla sahip oldukları bir diğer özellik ise tatlı-sert değildir. Çalışkan, Işık ve Saygın (2008) çalışmalarında ideal bir öğretmenin tatlı-sert bir yaklaşımına sahip olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir oranda sahip oldukları bir diğer özellik ise öğrenciye değer vermedir. Ulusoy (2013) araştırmasında ideal sınıf öğretmenin kişisel özelliklerinde “bireye önem verme” önemli bir sonuç olarak tespit edilmiştir. Öğretmenlerde en az görülen özellik ise ilgi çekici ders işlemedir. Filmlerin genellikle öğrenci sorunlarını fark etme ve bunlara çözüm yolları bulma çizgisinde ilerlediği için bu özellik geri planda kalmış bulunmaktadır.

İzlenen filmler etrafında eğitim öğretim sürecinde sıklıkla karşılaşılan çok sayıda sorun tespit edilmiştir. Filmlerde etnik farklılıktan ötürü yaşanan dezavantajlık ve azınlık olmalarından ötürü kendileriyle ilgilenilmeyen ve bu sebepten ötürü başarısız olan öğrenciler sıklıkla işlenmiştir. Önerilen filmlerin çoğunun yabancı yapım olması ve Avrupa sinemasından çok Amerikan sineması bağlamındaki filmlerin önerilmesi bu sorunun oranını arttırmıştır. Çünkü filmler kendi yaşadıkları coğrafyanın sorununu ortaya koymaktadır. Sorunların çözümü noktasında da filmler benzer çözümler göstermiştir. Genel olarak mesleğine bağlı ve öğrencilere değer veren öğretmenlerin bu sorunun yaşandığı okullarda göreve başlayarak öğrencilerle birebir ilgilenmesi, onların yeteneklerini keşfetmesi ve öğrencilere başarabilecekleri inancını adapte etmesi gibi çözümler yer almaktadır.

Sonuç olarak izlenen filmlerde birbirinden farklı öğretmen modelleri, özellikleri, sorunları ve çözümleriyle karşılaşılmıştır. Ancak öğretmenlere örnek olarak sunulan bu liste aynı zamanda MEB'in gözüyle ideal öğretmen modeline dair fikir vermesi açısından da önemli görülmektedir. Fakat listede yer alan filmlerin genellikle yabancı yapım olması ve bu yabancı yapım konumunda yoğun olarak Amerikan yapımının tercih edilmesi hikâye tekrarını mevcut kılmakla beraber kültürel olarak alışık olunmayan sorunları da yansıtmıştır. İlâveten izlenen pek çok filmde, listede yer alan bir başka filmin farklı bir dekor etrafında yinelenildiği görülmektedir.

Filmler öğretmenlere dolaylı bir tecrübe kazandıracığı için gerek kültürel olarak gerekse bireysel olarak karşılaşılabilen sorunların çözümüne yönelik yerli yapımlara daha fazla yer verilmesi uygun olacaktır. Filmler ayrıca farklı bakış açısı kazandırma, ortak bir değer etrafında birleşme, duygu-düşünce dünyasını değiştirme gibi çok yönlü katkı sağlar. Bu nedenle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim temalı “kısa film” yarışmaları düzenlenebilir.

Kaynakça

- BİLİŞİMLE Üretim Pilot Uygulaması Değerlendirme Raporu, (2019). Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, https://yegitek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_10/21171539_BilisimleuretimPilotUygulamasidegerlendirmeRaporu2019.pdf 03 Şubat 2020.
- ÇALIŞKAN, Muhittin; IŞIK, Ayşe Negiş; SAYGIN, Yeliz. (2013). "Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretmen Algıları". *Elementary Education Online*, S.12(2), ss: 575-584.
- ÇETİN, Şaban (2001). "İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma", *Milli Eğitim Dergisi*, S. 149. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/149/cetin.htm 11 Aralık 2019.
- GÖKSUN, Derya; KURT, Adile (2017). "Öğretmen Adaylarının 21. Yy. Öğrenen Becerilerini Kullanımları ve 21. yy Öğreten Becerilerini Kullanımları Arasındaki İlişki", *Eğitim ve Bilim*, C. 42, S. 190, ss: 107-130.
- GÖKSÜN, Derya Orhan (2016). 21. Yüzyıl Öğrenen Becerileri ve 21. Yüzyıl Öğreten Becerileri Arasındaki İlişki, Anadolu Üniversitesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Eskişehir.
- GÜRÜLTÜ, Ercan; ASLAN, Mehmet; ALCI, Bülent. (2019). Ortaöğretim Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerini Kullanım Yeterlilikleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/plugins/uploads_files/2972-published.pdf 03 Şubat 2020.
- MIZRAK KARCI, Meryem. (2016). "Öğrenci Gözüyle İdeal Öğretmenin Özellikleri: Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Örneği", *Milli Eğitim Dergisi*, S.209, ss: 80-101.
- MİLLÎ EĞİTİM Temel Kanunu (1973). Resmî Gazete. Yayımlanma Tarihi: 24.06.1973. Sayısı: 14574. Numarası: 1739. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14574.pdf> 03 Şubat 2020.
- MONACO, James (2013). *Bir Film Nasıl Okunur?*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul.
- ÖZABACI, Nilüfer; ACAT, Bahattin. (2005). "Öğretmen Adaylarının Kendi Özellikleri ile İdeal Öğretmen Özelliklerine Dönük Algılarının Karşılaştırılması", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, S.42, ss. 211-236.
- PARTNERSHIP For 21st Century Skills. <https://www.oecd.org/site/educeri21st/40756908.pdf> 21 Aralık 2019.
- SAKALLI, Fatih (2011). *Edebiyat ve Sinema*, Hat Yayınevi, İstanbul.
- SCOGNAMILLO, Giovanni (2014). *Türk Sinema Tarihi*, Kabalcı Yayınevi, Ankara.
- SEZER, Şenol (2016). "Okul Yöneticilerinin İdeal Öğretmen Niteliklerine İlişkin Bilişsel Kurgular", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, S.186, ss: 37-51.
- TEDP Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri, (2006). Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/13161921_YYretmenlik_MesleYi_Genel_YETERLYKLERi_onaylanan.pdf 03 Şubat 2020.

Öğretmen Temalı Filmlerde Sunulan “İdeal Öğretmen” Modeli

- TELLİ, Sibel; BROK, Perry; ÇAKIROĞLU, Jale. (2008). “Öğretmen ve Öğrencilerin İdeal Öğretmen Hakkındaki Görüşleri”, Eğitim ve Bilim Dergisi, C.33, S.149, ss:118-129.
- TOPÇU, Nurettin. (1997.) Türkiye'nin Maarif Davası, Dergah Yayınları, İstanbul.
- ULUSOY, Mustafa. (2013). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının İdeal Öğretmen ve Mesleki Yeterlilikle İlgili Değerlendirmeleri”, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.6(4), ss: 324-341.
- YILDIRIM, Ali; ŞİMŞEK, Hasan (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Film listesi https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/17153259_FYLM_LYSTEYSY_17.09.2018_.pdf 10 Temmuz 2019.